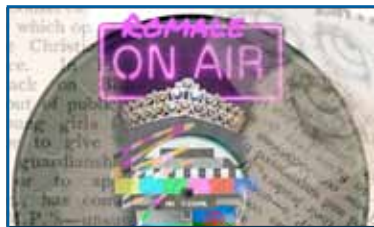

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 26 • ČÍSLO 12 • VYŠLO 20. ZÁŘÍ 2024

CENA 24 Kč

Mária Hušová:
Romská média a co
Romům nabízejí

strana 2

Komentář Nicka Budaie:
Šternberští Romové si
opět otevřeli posilovnu

strana 3

Veronika Kačová:
Miri šukar luludori...
2. část povídky

strana 6

ZPRÁVY

So hin čačipen, so hin chochaviben?

BRNO – V jihomoravské metropoli proběhl o druhém zářijovém víkendu první romský filmový festival. I přestože záplavy vzaly na sebe veškerou pozornost, v jednom z následujících čísel vyjde reportáž o této unikátní kulturní události. „Cílem festivalu je ukázat, že i Romové chodí do kina a žijí filmem. Ukázat, že naše osobnosti jsou rozmanité, stejně jako romství samotné, a že naše příběhy nenarážejí do skla stereotypů, za které nás neromští filmaři tak často usazují,“ sdělila organizátorka festivalu a matka zakladatelka romské televize Tuke TV Alíca Sigmund Heráková.

KARVINÁ – Okresní soud v Karviné z vězení podmíněčně propustil Jaromíra Lukeše odsouzeného ke dvaaadvaceti letům za rasově motivovaný žhářský útok na romskou rodinu ve Vítkově v roce 2009. Ve vězení strávil více než patnáct let. Zkušební dobu soud stanovil na sedm let. Lukeš se nesmí přibližovat k rodině popálené romské dívky Natálky žijící v Budišově nad Budišovkou. Propuštění doporučil i státní zástupce. Naopak zástupci rodiny byli proti.

But džene vakeren, hoj pal e sametovo revolucija irinen o čechika medijsa pal o Roma ča o bibachtale hiri. Irinen, hoj o Roma pes nadžanen te likerel, hoj o Roma keren ča bare problémy. Choc oda imar hin adadžives feder, ta kampol te dikhel pr'oda, či kaja transformacija šigitinda le Romenge, či pes pro Roma dikhel inakšeder. Tiž kampil te dikhel pr'oda, sar pal o Roma irinen o romane medijsa, he sar adi prezentacija dikhen o gore, the tiž o radikalne bandi, so naden le Romen smirom.

O medijsa akor irinenas pal o Roma sar o zločinci, save pes nakamen te prispusobinel la čechikona nacjake, hoj hine banda, so pre lende e spoločnosť ča dopořinel, hoj cicinen avri o socijalno sistem. Ala stereotypos andre čechiko spoločnosť ekgzistinelas imar čirila, he but gore le Romen avka dikhen mek adadžives. Ada hin tiž dovodos, soske ehin maškar o gore he maškar o Roma ajso baro bibachtalipen. O Roma he o Čechi hine moneki dur ke peste, hjaba dživen andro jekh štatos. Angle ala predsudki hine o Roma andre peskro dživipen furtom diskriminimem he furtom peske pre lende roden vareso avri. Le Romen nane šanca te dživel ajso dživi-

Svět naopak Alenky v říši divů v prvním Disneyho ztvárnění

foto: Walt Disney

pen, sar dživen o gore. Le medijsen hin andre ada procesis bari zor, oda hin ča pre lende, ča jon šaj vareso zmeřinen, jon šaj diktinen, sar du-

reder paš peste jekhetane dživena o Roma he o Čechi. Dikhav, hoj o čechika medijsa imar nairinen pal o Roma ča o bibacht, ale the o lačo,

sar dživen, sar študinen, nasikhaven ča lengre problemi. Sikhaven, sar

Pokračování na str. 5

O moderním přístupu ke starým tématům s energickou manažerkou projektů

Stanislava Dotková je učitelkou na prvním stupni Základní školy L. Podjavorinskej v Košicích. Pochází z Helcmanovic a vystudovala primární a speciální pedagogiku na Prešovské univerzitě. Je zároveň studentkou zdravotnického studia. Za svoji bakalářskou a diplomovou práci získala Cenu rektora. V rámci programu Erasmus+ byla dva měsíce na stáži v českém Národním centru pro autismus. S přítelem Tomášem Mattim založila občanské sdružení Romové pro budoucnost – Šance na lepší život. V projektu, o kterém v rozhovoru budeme mluvit, je Stanislava projektová manažerka. Tým projektu se skládá z dalších dvou dobrovolníků a statutára organizace Tomáše Mattiho. Do budoucna chce Stanislava Dotková s tímto projektem spolupracovat i s českými neziskovými organizacemi.

Dobrý den, mohla byste našim čtenářům představit Váš projekt s ná-

zvem Povedz NIE diskriminácii? Samozřejmě, velmi rada. Náš projekt sa zameriava na boj proti diskriminácii prostredníctvom inovatívneho využívania sociálnych sietí, kde sa snažíme sprostredkovať informácie o diskriminácii a vytvoriť otvorený dialóg medzi majoritou a minoritou. Projekt sa sústreďuje na zvýšenie povedomia o diskriminácii a na podporu porozumenia medzi rôznymi komunitami. Kampaň, ktorú sme vytvorili, pozostáva z viacerých aktivít. Jednou z kľúčových sú tvorba a zdieľanie videí na sociálnych sieťach, kde tváre našej kampane, ktoré sú slušnými a vzdelanými Rómami, hovoria o svojich osobných príbehoch a skúsenostiach s diskrimináciou. Tieto príbehy slúžia nielen na prezentovanie úspešných príkladov, ale aj na rozptýlenie predsudkov, ktoré voči rómskej komunite existujú. Avšak naša kampaň nie je zameraná len na vytváranie a propagovanie online

obsahu. Realizovali sme aj reálne aktivity s mladými rómskymi aktivistami, ktoré zahŕňali vzdelávanie a podporu mládeže v marginalizovaných komunitách jako Luník IX, Kecerovce a Veľká Lomnica. V týchto oblastiach sme poskytovali vzdelávacie programy a spolupracovali s miestnou mládežou na rozvoji ich schopností a sebavedomia. Okrem toho sme uskutočnili prieskum verejnej mienky v uliciach Košíc, kde sme zbierali názory obyvateľov na rómsku komunitu a ich vnímanie Rómov. Tento prieskum nám poskytol cenné údaje o postojoch verejnosti a pomohol nám prispôsobiť naše aktivity. V rámci našich live diskusií sme vytvorili platformu na vyjadrenie sa pre ľudí z LGBTQ+ komunity, mladú generáciu rómskych študentov, ktorí mohli hovoriť o svojich skúsenostiach so školským systémom, a staršiu generáciu Rómov,

Pokračování na str. 4

Romská média a co Romům nabízejí

Obraz Romů v mainstreamových médiích je často negativní nebo zavádějící. Není to nic nového. Romové v médiích nedostávají prostor vyjádřit se a takové zprávy demotovat. Čili uvádět věci na pravou míru. Proto začala vznikat romská média, aby o Romech informovala pravdivě a v rámci všech oblastí jejich života. Aby se mohli vyjádřit k veřejné politice a ukázat společnosti i pozitiva, kterých není málo.

Od roku 1998 počet romských médií postupně narůstá. Nejprve byla v tištěné podobě, později s technologickým boomem a nástupem internetu také v elektronické podobě – na sociálních sítích a webových stránkách. Díky tomu jsou mnohem dostupnější nejen pro Romy, ale i pro většinou populaci. Nehrají však pouze zpravodajskou, ale i vzdělávací roli a uchovávají také kulturní a historické hodnoty, tradice a zvyky Romů. Pro některé jsou také příjemným relaxem a zábavou. To je také úloha některých médií obecně.

Pojďme si tedy říci, která romská média v České republice v současné době působí a co od nich mohou Romové očekávat. Tedy, na co se zaměřují. Kromě Romano hangos existují samozřejmě i další romská média. A povíme si o těchto: Romea.cz, Romano Voďi, Romea TV, Tuke TV, Kereka, Romano džaniben a Roma Rádio. Mezi neromská média, která ale mají vysílání pro Romy, patří první národnostní rádio v České republice – Worldradio a samozřejmě Český rozhlas a pořad O Roma vakeren.

Cílem článku není hodnotit kvalitu nebo vyváženost informačního obsahu výše uvedených médií, ale přiblížit je Romům, aby se dostaly do širšího povědomí. Protože je důležité vědět, kde hledat informace a kam psát, třeba pokud potřebujete, aby se nějaké téma nebo problém dostaly do veřejné debaty a začaly se tak řešit. Nebo znáte nějaké inspirativní Romy, o kterých si myslíte, že mají co zajímavého říct nebo si zaslouží, aby se o nich vědělo. Stačí kontaktovat některé z výše uvedených médií.

Záleží jen na vás, která média, jak se říká, vám padnou do noty...

Aktuální zpravodajství
Zpravodajský server **Romea.cz** asi není třeba nijak zvlášť představovat. Je však důležité říci, že pokud chcete aktuální zprávy o Romech, najdete je na jejich webových stránkách a na sociálních sítích. Kromě zpráv zde najdete také rozhovory se zajímavými osobnostmi nebo odborníky na danou problematiku.

Zpravodajský server Romea.cz funguje už od roku 2003 a snaží se nabízet protiváhu – místo, kde se informuje o celkovém, tedy nikoli pouze problematickém, dění v životě Romů. Romea.cz je v současné době nejnavštěvovanějším rom-

ským serverem na světě. Prostřednictvím internetu informuje o veškerém dění týkajícím se Romů a na rozdíl od klasických zpravodajských serverů se snaží dát co nejvíce prostoru samotným Romům.

Romea.cz nabízí aktuální zpravodajství o věcech, které se Romů jakkoliv dotýkají – o lokální i evropské politice vůči Romům, životě Romů v regionech České republiky, o sociálním systému, školství, dopadech politického rozhodování na život Romů, o problematice sociálního vyloučení, o romské kultuře, literatuře či inspirativních osobnostech z řad Romů. Články jsou publikovány v českém a anglickém jazyce.

Věnuje se i takzvanému watchdog, tedy sledování a vyvracení dezinformací, manipulací nebo hoaxů zaměřených na uprchlíky v souvislosti s odeznívající migrační krizí.

Internetová romská televize

Online prostor nabízí v mnoha ohledech nejjednodušší cestu, a proto online vznikly i romské televize – Romea TV a Tuke TV. Na obě se podíváme blíže.

Romea TV patří stejně jako Romea.cz a Romano Voďi do rodiny Romea. Vznikla v roce 2007 a pravidelně dokumentuje aktuální události týkající se Romů v České republice. K pravidelným pořadům patří talk show Desetiminutovka, kterou uvádí Richard Samko. Jde o sérii rozhovorů s výraznými osobnostmi.

Romea TV natáčí vlastní reportáže nebo zkrácené záznamy akcí, tiskových konferencí a jině.

Tuke.TV je platforma produkující audiovizuální obsah vytvořený Romy a pro Romy. Její obsahové zaměření vychází z mediálního průzkumu mezi Romy. Respondenti se cítili médii přehlíženi, podle Tuke.TV chyběly ve veřejném prostoru kvalitní mediální pořady, které by Romy inspirovaly. Chyběly pozitivní příběhy a lifestyleový obsah reflektující současnou romskou kulturu.

Na Tuke.TV můžete zhlédnout mnoho skvělých rozhovorů. Najdete zde pět programových sekcí. O známých, ale i začínajících romských hudebnících se dozvíte v rozhovorech a reportážích v rubrice „Amare lavutara“. Pokud hledáte inspiraci v lidech, kteří si splnili své sny, nebo vás zajímá pohled romských odborníků na některá témata ze života Romů, je tu rubrika „Tuke talk“. A pod názvem „Coming out“ objevíte zábavné recenze filmových novinek nebo streamovacích služeb. Na stránkách Tuke.TV se dozvíte také skvělé recepty. Nové díly se už netočí, ale je tu bohatý archiv z období 2022 až 2023. Stačí kliknout na „Fajnový Tomáš Funtí“. A ve „Vaření s Maruškou“ si můžete uvařit tradiční i moderní romská jídla.

Romská rádia

Romská rádia zvolila cestu online. Je to finančně nevyhodnější a internetové rádio můžete poslouchat kdekoli, kde je připojení k internetu.

Roma Rádio hraje především hudbu. Hraje převážně romskou hudbu různých žánrů – klasické čardáše, cimbálovky, rompop, gypsy jazz, gypsy latino a zábavné kapely. Ale nabízí také zpravodajství. Součástí vysílání jsou také pořady zaměřené na kulturní, společenské a sportovní události nebo zahraniční vysílání. A co je skvělé, vychovává si i novou generaci moderátorů. Kromě zkušených moderátorů dostávají totiž pravidelně příležitost i studenti Mezinárodní konzervatoře v Praze.

Sabir Agalarov

Neromská rádia s romským vysíláním

Nejznámější je samozřejmě romské vysílání **O Roma vakeren** v Českém rozhlase, které je jediné rozhlasové, ne internetové. V pořadu je kladen velký důraz na vytváření pozitivního obrazu Romů, například prostřednictvím představování úspěšných Romů, kteří se dokázali prosadit v politickém, uměleckém, sportovním nebo společenském životě. Ve vysílání dostávají prostor neziskové organizace a jejich úspěšné projekty, které přispívají k pozitivnímu obrazu romské menšiny ve společnosti. Posлуhače seznamují s romskou historií a literaturou. Hrají romskou hudbu z domova i ze zahraničí. Besedují s odborníky na romskou problematiku. Ve vysílání převažuje český jazyk, aby pořad mohli poslouchat i neromští posluchači.

Worldradio je internetové rádio, které je na mediální scéně od roku 2020. Před několika měsíci přešlo na zcela nový formát a obsah. Jedná se o první národnostní rádio v České republice a jeho součástí je i vysílání pro romskou menšinu žijící v České republice. Věnuje se však i slovenským Romům, kteří

tvorí velkou část zdejší romské populace.

Worldradio je projektem spolku European People & Media, z.s. Programová koncepce rádia je vytvořena pro národnostní menšiny žijící na území Česka. Cílem je přiblížit kulturu a život menšin žijících v Česku a vytvořit platformu pro vzájemné poznávání a lepší soužití všech občanů. Zásadní je srozumitelnost mluveného slova. Vysílání je v jazycích národnostních menšin. Rádio nabízí zpravodajství pro národnostní menšiny, kulturní pozvánky, rádiové talkshow, vlastní podcasty a představuje jednotlivé kultury, tradice a zvyky národnostních menšin. Hraje světovou hudbu

ší rozhovory a reportáže, profily osobností a příběhy, novinky i hlubší pohledy do politické, společenské a kulturní oblasti a také analýzy, průřezy i ohlédnutí v čase.

Romano Voďi se dlouhodobě věnuje společensky palčivým tématům, jako je sociální exkluze, rasismus a anticiganismus, segregace ve vzdělávání a podobně. Ale i kultuře a umění. Každé číslo představuje romské osobnosti – od dobře známých jmen po méně známé tváře, včetně mládeže a studentů, kteří se na cestu ve svém oboru teprve vydávají. Přináší pohledy úspěšných Romů s cílem je zviditelnit a vytvořit protipól často povrchně přijímaného a generalizujícího stereotypu o Romech jako „problematické menšině“ a motivovat jejich prostřednictvím další Romy, aby je následovali.

Kereka je časopis určený nejen romským dětem a mládeži od 5 do 26 let.

Zabývá se tématy, jako je vzdělávání, intimní a tabuizovaná témata této věkové skupiny dívek a chlapců, a také přináší rozhovory se zajímavými a inspirativními osobnostmi. A kromě mnoha dalších témat přináší také zajímavé životní příběhy. Časopis je dvojjazyčný, v češtině a romštině. Plní funkci zábavnou, vzdělávací, poučnou a motivační.

Cílovou skupinou jsou nejen romské i neromské děti a mládež, ale také pracovníci dětských domovů, pedagogičtí pracovníci a další.

Romano džaniben je jediným odborným periodikem v Česku, které se od svého založení v roce 1994 systematicky věnuje jazyku, historii a kultuře Romů v nejširším slova smyslu. Romano džaniben publikuje odborné stati o Romech z celého světa, a to včetně statí romských vědců a recenzí aktuální romistické literatury. Některá jeho čísla jsou monotematická. Zároveň věnuje pozornost hlasu Romů, publikuje memoáry, eseje, profilové rozhovory s romskými umělci a jinými osobnostmi a ukázky jejich tvorby. Vychází dvakrát ročně v tištěné a on-line podobě.

Proč sledovat romská média? Protože přinášejí informace, které jsou důležité pro každodenní život Romů. Dávají mediální prostor tématům, která neromská média nepovažují za důležitá nebo o nich neinformují pravdivě či komplexně. Čím více informací člověk má, tím lépe si může vytvořit pravdivější obraz o tom, co se skutečně děje, kde hledat pomoc v různých životních situacích a kde najít potřebné informace. V mnoha romských médiích můžete vyjádřit svůj vlastní názor nebo upozornit na to, co se kolem vás děje, a myslíte si, že by se tím média měla začít zabývat.

Říká se, že o čem se nemluví, to jako by neexistovalo. Tak mluve, oslovujte média, ať se mluví o tom, že jistě věci se opravdu dějí!

Mária Hušová

Anketa

1. Kdy naposledy jste si přečetli něco pozitivního o Romech?
2. Jakým způsobem jsou podle vás Romové prezentováni v českých médiích?

Milan Demeter, muzikant, Praha

Nikde jsem neviděl, že by psali pozitivně o Romech.

Ilona Pleskotová, pěstounka, Bechlín

Positivní článek jsem zrovna dočetla, o přechodné pěstounce Ludmile Fečové v časopise Romano vodi, ale to se možná nepočítá. Musím uznat, že v českých médiích převládá házení všech Romů do „jednoho pytle“ s různě problematickými skupinami lidí.

Petr Torák, ředitel Compas Charity, Peterborough

1. Asi před týdnem jsem četl pár článků o studentech v programu Baruvás, tyto články jsem viděl na sociálních sítích a na stránkách Romea. Kromě těchto článků jsem nezaznamenal žádné pozitivní články nebo reportáže v mainstreamových médiích.
2. Romové jsou stále bohužel prezentováni negativně nebo velice neutrálně. V porovnání s Velkou Británií stále v českých médiích chybí pozitivní příklady a vzory, které by sloužily k motivaci romských žáků a mládeže, ale také k budování tolerantnější společnosti ze strany majority.

Denisa Dimiděnková,

pracovnice v potravinářské výrobě, Odry

1. Co se týká pozitiv u Romů, tak čtu třeba to, co se týká hudby. Přijde mi, že se o nich více píše a více se v sociálních sítích prezentují a přijde mi, že mají hodně dobré ohlasy. V tomhle je určitě společnost bere více. Když to vezmu z showbyznysu, tak je víc Romů, než bylo, mají šanci se uplatnit.
2. Co se týká médií, tak na ně mám svůj názor. Čím větší lež a skandál, tak pro ně je to akorát dobře, mají z toho prostě peníze, proto si myslím, že v českých médiích Romové nejsou moc dobře prezentováni.

Stanislava Dotková, Slovensko

1. Včera jsem si přečetla pozitivní článek. Dobroveniny.sk, celkem dobré noviny, dávají pěkné příklady.
2. Nesleduji česká média, neumím se vyjádřit, ale myslím si, že jsou podobné jak na Slovensku, ne velmi kladné.

Josef Zeman ml., muzikant, Mikulov

1. Jelikož sleduji hodně i sport, tak v poslední době vidím naše úspěšné boxery a sportovce, o kterých píšou známá média a jsem na to opravdu pyšný a hrdý.

2. A prezentování jsou určitě málo. Tak, jak se o nás o Romech v médiích a všude na sítích poukazuje na to špatně, tak je lidem potřeba ukázat i ty dobré stránky, kde máme své umělce, výtvarníky, sportovce a mnoho dalších. A taky je potřeba poukázat na to, že v dnešní době žijí Romové na hodně dobré úrovni. Takže za mě jsou prezentováni málo a nedostatečně. Máme světové sportovce, muzikanty, politiky, a nevidím u nich takovou podporu, kterou by si zasloužili.

Nikolas Petík, cukrář, tanečník, Pardubice

1. V Romech o stipendijním programu, kde bylo podpořeno 65 studentů, kteří mají svůj sen a mohou studovat.
2. Hodnotil bych to záporně, protože se potýkáme s rasistickými útoky, například v podobě plakátů jisté politické strany. Média se snaží menšinovou společnost ukázat veřejnosti jako tu nejhorší, která není přizpůsobivá. Snaží se v médiích Romy udělat špatným vzorem majority, ale i menšinové společnosti.

Ivan Kandrác, Člověk v tísni, Přerov

1. Ani nevím. Celkově pozitivní informace o Romech je pro mnoho pozdvižení v tom horším slova smyslu, negace v tomto směru je obecně známá a nijak se to nezlepšuje.
2. „Nepřizpůsobivý“ je oblíbené slovo majoritní společnosti, pobírání dávek a nemakačenka... Bohužel, tohle slyším i na různých komisích, ne pouze v médiích.

Svaťa Plachá, ředitelka Cesta von CZ

1. Tento týden, ale jen kvůli tomu, že sleduji nebo čtu romská média a noviny.
2. Spíše stereotypně a negativně, málokdy se objeví zpráva o Romech pozitivně laděná, která by navíc byla rozšířená. Což si myslím, že je škoda, protože ony ty pozitivní zprávy jsou, ale pokud by byly zveřejněny, majoritní populace by je stejně „zhejtala“.

Zaneta Špačková, asistentka pedagoga, Dobříš

1. O Romech moc článků v médiích nevidím, pokud si je sama nevyhledám.
2. Částečná odpověď je už v první otázce, ale co mě opravdu v poslední době naštválo, až zhržilo, bylo SPD se svým billboardem, kde byly dvě romské děti s cigaretou.

anketu připravila Veronika Kačová

KOMENTÁŘ

Šternberští Romové si opět otevřeli posilovnu

NICK BUDAI

V pondělí 2. září 2024 se ve šternberském komunitním centru Společenství Romů na Moravě sešli aktivní členové komunity, kteří za pomoci svých lídrů a díky financování z Rady vlády pro záležitosti romské menšiny pracovali v posledních měsících na obnově posilovny.

Společenství Romů na Moravě se ve Šternberku primárně zaměřuje právě na komunitní práci. V roce 2019 se podařilo obnovit činnost komunitního centra, které dnes funguje jako místo, kde tráví čas hlavně děti a mladí dospělí. SRNM je ve Šternberku dobře ukotvené, místní romská komunita se s organizací a jejími pracovníky zná, dobře je také nastavena spolupráce s vedením města.

V tuto chvíli se mohou malí návštěvníci komunitního centra účastnit aktivit klubu pro děti – například hudebního kroužku, kde si mohou vyzkoušet různé hudební nástroje a naučit se na ně hrát. Další pravidelné aktivity, které klub nabízí, jsou fotbalové tréninky a zápasy, vaření anebo taneční kroužek. Neméně důležitou aktivitou je pořádání komunitních akcí, kde se mohou lidé setkat a popovídat si a třeba se dozvědět aktuality nebo něco zajímavého o romské kultuře.

Poslední takovou akcí, kterou komunitní centrum připravilo pro veřejnost, bylo zábavné rodinné odpoledne, které se konalo 17. srpna v parku Tyršovy sady. Děti plnily různé úkoly na stanovištích, která v parku obcházely, pro všechny bylo připraveno občerstvení v podobě ukázek tradičního romského jídla a o kulturu se postaral taneční soubor Šukar Čhaja z Bruntálu. Hudební program zajistila kapela Šternberk Boys, jejíž členové mají na starosti právě zmiňovaný hudební kroužek v klubu. Tímto bychom rádi poděkovali provozovatelům Kavárny v parku a organizaci Vincetinum za poskytnutí prostor k realizaci akce.

Komunitní akce otevřené pro širokou veřejnost ve Šternberku jsou velmi důležité. Poslední dobou zde panuje nepříjemná atmosféra mezi místními Romy a ostatními obyvateli města, kdy kvůli špatnému chování několika jedinců padá automatická vina na každého Roma. Posledním incidentem byla nafouknutá kauza kolem mladé slečny, kterou měla bez varování napadnout její vrstevnice. Tento narativ, prezentovaný napadenou stranou na sociálních sítích, převzala i některá média, čímž situaci nepomohla. Napadení řešila i policie a dospěla k závěru, že mezi dívkami byl spor, který jedna z nich vyřešila fyzicky. Ke všemu se snaží postavit čelem vedení města, zatím se tedy situaci podařilo uklidnit, když přistoupilo k represivním i preventivním opatřením.

SRNM chce svými akcemi ostatním obyvatelům Šternberku přiblížit romskou kulturu a také jim dát možnost se s Romy setkat, lépe se vzájemně poznat a odbourat předsudky.

Média neboli hra myslí

Pod pojmem média si můžeme představit souhrn technických prostředků, které slouží k hromadné komunikaci. Patří mezi ně tisk, rozhlas, televize, internet, filmy, knihy aj. Jejich úkolem je informace šířit, prezentovat co největšímu počtu lidí (čtenářům, posluchačům, sledujícím). Média, ať už jakéhokoliv typu a obsahu sdělení, se týkají každého z nás. Ne vždy však to, co sdělují, musí odpovídat skutečnosti.

Marshall McLuhan ve svém díle *Jak rozumět médiím: Extenze člověka* rozdělil média do tří základních skupin:

První skupinou jsou horká média. Jsou to média, která vyžadují nejmenší míru interaktivity příjemce a zároveň plně ponoření jeho smyslu do sdělovaných informací za pomoci média. Patří sem například film nebo fotografie. Kvalitní film

dokáže diváka plně vtáhnout do děje tak, že ho prožívá jako realitu.

Druhou skupinu tvoří chladná média, která nám poskytují více informací a rytmus jejich přijímání si volí recipient sám. Jsou to noviny, časopisy, nebo i billboardy.

Třetí skupinou jsou digitální média. Těm se přezdívá „nová média“, i když se jedná pouze o spojení předchozích médií. Spojují dohromady více obsahů a vlastně všechna předchozí média. Proto jsou také multimediální. Jsou přímo extrémně chladná, sám uživatel je jejich obsahem. Platí, že čím více jsme zapojeni do interaktivity s médiem, tím je médium „chladnější“.

V článku se budeme zabývat, jakým způsobem jsou Romové v českých médiích prezentováni. Položme si otázku, kdy jste si naposledy přečetli hezkou zprávu o Romech?

A kdy naposledy vás naopak nějaká negativní zpráva vytočila ze židle?

Novináři a další aktéři často Romům připisují kategoriální vlastnosti. Oblíbenými tématy novinářů jsou: nezaměstnanost, bydlení, školní systém, sociální dávky, kriminalita. Z těch pozitivních to pak jsou články a reportáže o romských hudebních festivalech a kulturních akcích, které se konají jednou ročně. Patří mezi ně Mezinárodní den Romů, Miss Roma, světový festival Khamoro, Mezinárodní den romštiny. Nepřijde vám to pořad dokola?

A když se budeme bavit o školních učebnicích, tak najdeme málo témat, kde se o Romech vůbec píše. A pokud už píše, tak bohužel stereotypně. Mně osobně přijde, že se toho v médiích ohledně Romů moc nezměnilo. Je to pro mě vyčerpáva-

jící číst postě to, co už jsme někde v pozadí slyšeli. A věřím, že pro mnohé z řad Romů také.

Jsou opravdu Romové v médiích zviditelněni tak, jak by měli? Nebo se o nich píše, aniž by sami dostali slovo? Jakou zkušenost mají samotní novináři s Romy? A proč jsme pro ně, dalo by se říct negativně, „atraktivní“?

Všechna média a jejich názory však dokážou s lidskou myslí manipulovat. Ať už je to televize, časopis, internet. Máme šanci uspět a ovlivnit média? Nemalá část majoritní společnosti stále věří všelijakým mýtům a hoaxům o Romech, aniž by se přesvědčili, zda jsou informace, kterým věří, pravdivé. Ve společnosti chybí zodpovědnost, vědomí důsledků a empatie.

Negativní zprávy o romské menšině mají dopad na to, že posilují

a zdůrazňují stereotypní vnímání romského etnika. Naopak pozitivní zprávy o romské menšině jsou těmi, které všechno „zlé“ prosvětlují a přinášejí naději. Myslím, že je to práce obou stran, všichni bychom se měli snažit o to, aby se nám žilo líp a překonávat naše omezení a zadrželost. Každý čtenář by měl mít svoji zodpovědnost si zprávy a informace adekvátně ověřovat, aby jednoduše „nenaletěl“. Měl by si zjistit informace o autorovi, zdroji, který daný článek nebo zprávu napsal. A je i na nás, abychom se naučili šířit příběhy reprezentativních Romů, kteří mezi námi žijí. Pojďme i my aktivně a společně změnit pohled na nás Romy. Věřím, že každý z nás má druhým co předat. I naše životní příběhy mezi sebou můžou změnit obraz ve společnosti.

Veronika Kačová

Rudolf Vrba a Alfred Wetzler: Osvětimský útěk, který zachránil 200 tisíc Židů

Symbolem vyvražďování Židů za druhé světové války se stal koncentrační a vyhlazovací tábor Osvětim, kde bylo zmařeno 1,1 milionu lidských životů, převážně Židů. Několika málo vězňům se z Osvětimi podařilo uniknout, nejznámějším byl útěk dvou slovenských Židů Alfreda Wetzlera a Waltera Rosenberga (Rudolfa Vrby), kteří jako jedni z prvních informovali svět o prožitých hrůzách. Po útěku sepsali v Žilině koncem dubna 1944 zprávu, která napomohla k odhalení nacistických zločinů a vedla podle historiků k záchraně až 200 tisíc maďarských Židů před holokaustem. Vrba, který se narodil 11. září 1924, s Wetzlerem utekli z osvětimského pekla začátkem dubna 1944. Podle odborníků šlo o jeden z nejnápadnějších zápisů československých občanů do světové historie.

Rodák z Topoľčan Vrba byl v 15 letech podle antisemitských zákonů Slovenského státu vyloučen ze střední školy a pracoval jako dělník. Pokusil se o útěk za hranice, ale v červnu 1942 byl zatčen a deportován přes sběrný tábor Nováky a koncentrační tábor Majdanek do Osvětimi. O šest let starší Wetzler (narozen v květnu 1918 v Trnavě) pracoval také jako dělník a v dubnu 1942 byl přes sběrný tábor v Seredi poslán též do Osvětimi. Zde oba strávili do útěku téměř dva roky.

V první polovině roku 1944 přestávala nacistům pro jejich hrůzné záměry vyhovovat kapacita tábora v Osvětimi-Březince, a proto se rozhodli pro stavbu další části tábora zvané Mexiko. Tam měli dorazit maďarští Židé, jejichž transporty se právě chystaly. Na stavbu, která nebyla tak dobře střežena, jako vnitřní tábor, se používaly díly z prken, mezi kterými si Wetzler a Vrba vytvořili 7. dubna 1944 úkryt. V malém prostoru, který kvůli psům posypali tabákem namočeným v benzínu, strávili tři dny, než skončil proces hledání v rámci tábora. A 10. dubna se vypravili na dvou týdně strastiplnou cestu na Slovensko.

Za pomoci několika lidí v Polsku i na Slovensku se jim podařilo dostat do Žiliny, kde se setkali se zástupci Červeného kříže a židovské rady. V dubnu 1944 nadiktovali zděšeným židovským představitelům v Žilině 32 stran výpovědí, které se staly známé jako Vrbova-Wetzlerova zpráva. Zpráva jako první detailně popsala fungování tábora, včetně způsobu vraždění pomocí plynu, odhadu počtu obětí či organizace tábora a z paměti načrtnutého plánu. Její součástí byl také popis největší hromadné popravy československých občanů – zplynování 3792 židovských mužů, žen a dětí z terzinského rodinného tábora v noci z 8. na 9. března 1944.

Vrbova-Wetzlerova zpráva byla posléze doplněna po útěku dalších dvou židovských vězňů z Osvětimi v květnu 1944, Arnošta Rosina a Czeslawa Mordowicze, čímž vznikly známé Osvětimské protokoly.

Zpočátku vyvolávala Vrbova-Wetzlerova zpráva mezi zástupci židovské obce nedůvěru. „Jejich mozky nebyly připraveny, aby vstřebaly myšlenku na masové vraždění v osvětimském měřítku,” napsal Vrba později ve své knize Utekl jsem z Osvětimi. Později byla ale zpráva označena za věrohodnou, zveřejněna byla ale až po zahájení masových deportací maďarských Židů do Osvětimi 15. května 1944 (celkem tam odjelo na 437 000 osob).

Přesto přispěla podle izraelského historika a pražského rodáka Jehudy Bauera „ke konečné záchraně většiny z 200.000 budapeštských Židů”. Podle Bauera pomohla k zastavení deportací ze dvou důvodů. Za prvé měla zásadní vliv na rozhodnutí maďarského admirála Miklóse Horthyho zastavit 9. července 1944 deportace, což po něm žádali mimo jiné papež Pius XII., americký prezident Franklin Roosevelt či švédský král Gustav V. Za druhé vyvolala u nacistů falešný dojem, že spojenci odpoví na deportace bombardováním, a ne jen prostým vyjádřením nesouhlasu s nimi.

Po válce se Vrba, který se po sepsání zprávy dal na Slovensku k partyzánům, stal významným vědcem v oboru biochemie a farmakologie. V roce 1958 odešel z Československa do Izraele, Británie, USA a Kanady. Kromě slavné knihy Utekl jsem z Osvětimi napsal řadu odborných knih a článků z oboru a několik článků a studií o holokaustu. Významně se podílel na výrobě pěti filmů o holokaustu, mimo jiné i na slavném dokumentu Clauda Lanzmanna Šoa. Zemřel ve Vancouveru v březnu 2006 ve věku 81 let.

Wetzler po válce působil jako novinář, dělník, úředník a pracoval také v cestovní kanceláři. V roce 1970 odešel do invalidního důchodu. V roce 1964 napsal pod pseudonymem Jozef Lánik knihu o svém útěku Čo Dante nevidel, nikdy se mu ale nedostalo takové pozornosti a popularity jako Vrbovi. Zemřel v Bratislavě v únoru 1988. V lednu 2007 posmrtně obdržel od slovenského prezidenta Ivana Gašparoviče Kříž Milana Rastislava Štefánika I. třídy. Vrbovi Gašparovič udělil nejvyšší slovenské státní vyznamenání, Řád bílého dvoukříže I. třídy.

Osudy Vrby a Wetzlera se inspiroval třeba v roce 2018 režisér Milan Cieslar, který natočil podle literární předlohy Arnošta Lustiga film Colette. A podle románu Wetzlera natočil v roce 2020 slovenský režisér Peter Bějak film Zpráva.

ČTK

O moderním přístupu ke starým tématům s energickou...

Dokončení ze str. 1

ktorí mají hlubší poznatky a skúsenosti s touto problematikou. Do diskusií sme pozvali aj doktorandku z Prešovskej univerzity, ktorá nie je Rómka a sa zaoberá výskumom vzdelávania rómskych detí. Celkovo náš projekt spája online aktivity s reálnymi akciami v teréne, čím vytvárame komplexnú platformu na boj proti diskriminácii a podporu inklúzie všetkých členov spoločnosti.

Kdy projekt začal a jak dlouho potrvá?

Projekt sme spustili v januári tohto roku a potrvá až do novembra. Máme však v pláne pokračovať v našich aktivitách aj po oficiálnom ukončení projektu, pretože si uvedomujeme, že zmena si vyžaduje čas a trvalé úsilie.

Jak by měli lidé postupovat, když mají podezření, že se stali obětí diskriminace?

Ak má niekto podozrenie, že sa stal obeťou diskriminácie, mal by zhromaždiť čo najviac dôkazov o incidente, vrátane svedectiev, dokumentov alebo iných relevantných informácií. Je veľmi dôležité byť dobre informovaný o svojich právach a o tom, čo diskriminácia znamená podľa zákona. Následne by sa mal obrátiť na príslušné inštitúcie, ktoré poskytujú pomoc v takýchto prípadoch. Jednou z hlavných organizácií, na ktoré sa môžu obrátiť, je Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Toto stredisko ponúka rôzne služby vrátane právneho poradenstva a podpory pre obeť diskriminácie. Ľudia sa môžu obrátiť aj na poradňu pre občianske a ľudské práva, ktorá poskytuje právnu pomoc a poradenstvo obeť diskriminácie a iným osobám, ktoré sa cítia byť znevýhodnené. Poradňa ponúka odbornú podporu, či už ide o informovanie o právach, pomoc pri podávaní sťažností alebo dokonca zastupovanie pred súdom. V oboch prípadoch je kľúčové, aby postihnutá osoba neváhala hľadať pomoc a nevzdávala sa svojich práv. Je dôležité, aby sa diskriminácia nahlásila a riešila, čím sa môže predísť podobným situáciám v budúcnosti a podporiť spravodlivosť a rovnosť v spoločnosti.

V jakých oblastech jsou podle Vás Romové nejvíce diskriminováni?

Rómovia sú často diskriminovaní v rôznych oblastiach života, a to nielen v prístupe k vzdelaniu, zamestnaniu alebo bývaniu, ale aj v každodenných situáciách, kde by to mnohí ani neočakávali. Diskriminácia sa môže prejaviť už v bežných sociálnych interakciách, napríklad keď si v autobuse niekto z majority vedome nesadne k Rómovi len preto, že je Róm alebo keď autobusár kontroluje cestovný lístok iba Rómovi či Rómke, zatiaľ čo ostatným cestujúcim lístky nekontroluje. V obchodoch sú Rómovia často pod

drobnohľadom bezpečnostnej služby, ktorá ich sleduje, akoby automaticky predpokladala, že môžu niečo ukradnúť. Ďalšia forma diskriminácie sa odohráva v bežných rozhovoroch, kde sa mnohí Rómovia stretávajú s rasistickými poznámkami. Hoci sa ich okolie následne snaží upokojiť slovami: „Ale veď to nemyslíme na teba, ty nie si ako tí z osady...“, tieto poznámky majú stále negatívny dopad na ich sebavedomie a pocit rovnosti. Diskriminácia sa prejavuje aj na pracovisku, kde sú Rómovia často považovaní za menejcenných len na základe ich etnickej príslušnosti. Podobné situácie zažívajú aj v zdravotníctve, keď sa k nim zdravotný personál správa inak, často viac odmerane alebo nezaujú, v porovnaní s pacientmi z majority. Naša kampaň práve na tieto situácie poukazuje prostredníctvom príbehov našich tvári kampane, ktorí sami zažili diskrimináciu, aj keď sú vzdelaní, integrovaní do spoločnosti, pracujú alebo študujú. Mnohí ľudia si mylne myslia, že takíto Rómovia diskrimináciu nezažívajú, ale opak je pravdou. Diskriminácia sa dotýka každého, bez ohľadu na to, ako veľmi sa snaží byť súčasťou spoločnosti.

Jaká je podle Vás další prevence diskriminace?

Preveniou je predovšetkým vzdelávanie a otvorená komunikácia. Je dôležité, aby spoločnosť bola informovaná o právach menšín a aby sme vytvárali platformy na dialóg medzi rôznymi komunitami. Rovnako dôležitá je aj legislatíva a jej dôsledné uplatňovanie, ktoré zabezpečí, že diskriminácia nebude tolerovaná. Našou iniciatívou je aj motivovať mladých ľudí, aby sa zapájali do spoločenského života a stali sa nositeľmi pozitívnych zmien.

Jaká je situace na Slovensku, změnilo se něco? Problematika tohoto tématu je velice široká, co by se v první řadě mělo řešit?

Situácia na Slovensku je v oblasti diskriminácie, najmä voči Rómom, zozbra komplikovaná. Hoci existujú rôzne legislatívne opatrenia a snahy o zlepšenie, praxe často zaostáva. Na východe Slovenska napríklad Ministerstvo školstva nedávno hrdo oznámilo vytvorenie národnostnej školy, kde sa deti budú moct učiť v rómskom jazyku, teda v ich materskom jazyku. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že ide o krok vpred, no v skutočnosti toto opatrenie nepomôže k inklúzii týchto detí. Namiesto podpory inklúzie a spoločného vzdelávania s deťmi z majority sa týmto krokom iba pretransformovala segregovaná škola na národnostnú školu, kde sú tieto deti naďalej izolované od svojich rovesníkov. Hoci je dôležité podporovať a rozvíjať rómsky jazyk a kultúru, deti potrebujú predovšetkým ovládať slovenský jazyk, aby sa mohli plnohodnotne integrovať do spoločnosti, ďalej vzdelávať na stredných a vysoko

školách a byť schopné nájsť si uplatnenie na pracovnom trhu. Bez dobrej znalosti slovenského jazyka zostanú tieto deti v istej miere vylúčené a ich možnosti na úspech v spoločnosti budú výrazne obmedzené. Takéto opatrenia teda neslúžia skutočnej inklúzii, ale skôr prehľbujú existujúce rozdiely a segregáciu, čo nie je správna cesta k budovaniu rovnosti a vzájomného rešpektu medzi komunitami.

Co si myslíte o antidiskriminačním zákoně, ví o něm lidé?

Antidiskriminačný zákon je veľmi dôležitý nástroj, ktorý poskytuje právnu ochranu pred diskrimináciou. Avšak mnohí ľudia o tomto zákone nevedia alebo nepoznajú svoje práva, čo vedie k tomu, že diskriminácia zostáva často neohlásená. Jednou z našich úloh je zvýšiť informovanosť o tomto zákone a o možnostiach, ako ho využiť na ochranu svojich práv. V rámci našej antidiskriminačnej kampane sme sa tohto zákonu venovali aj na vzdelávacích stretnutiach s mládežou na Luniku IX, v Kecerovciach a vo Veľkej Lomnici. Snažili sme sa mládeži priblížiť obsah zákona a vysvetliť im, čo všetko sa podľa neho považuje za diskrimináciu. Diskutovali sme s nimi konkrétne príklady, aby lepšie pochopili, ako sa diskriminácia môže prejaviť v rôznych situáciách a aby vedeli, ako sa proti nej brániť.

Které další skupiny jsou podle Vás diskriminaci vystaveny nejvíce?

Okrem Rómom sú to napríklad ľudia so zdravotným postihnutím, LGBTQ+ komunita, ženy, a tiež starší ľudia. Všetky tieto skupiny čelia predsudkom a stereotypom, ktoré ovplyvňujú ich prístup k vzdelaniu, zamestnaniu či zdravotnej starostlivosti. Diskriminácia môže mať rôzne formy a je dôležité, aby sme sa snažili chrániť práva všetkých znevýhodnených skupín.

Jaké vlastnosti by podle Vás měl mít ombudsman?

Ombudsman by mal byť predovšetkým nezávislý, spravodlivý a empatický. Musí mať hlboké porozumenie pre problémy znevýhodnených skupín a schopnosť presadzovať ich práva s odvahou a dôrazom. Dôležitá je aj schopnosť efektívne komunikovať a spolupracovať s rôznymi organizáciami a inštitúciami.

Jak snížit diskriminaci v různých oblastech? Existuje nějaký návod?

Myslím si, že neexistuje univerzálny návod, ale základom je vzdelávanie, legislatíva a otvorený dialóg. Musíme zvyšovať povedomie o ľudských právach, zabezpečiť, aby boli antidiskriminačné zákony účinne uplatňované, a podporovať projekty, ktoré spájajú rôzne komunity. Je tiež dôležité, aby boli vytvorené mechanizmy, ktoré umožnia obeť diskriminácie jednoducho a bezpečne hľadať spravodlivosť.

rozhovor vedla Veronika Kačová

So hin čačipen, so hin chochaviben?

Dokončení ze str. 1

o Roma barile upre, sikhaven lenge-ri kultura, he oda, hoj la čechikona nacija hin le Romendar chasna. Pre ada hin bari zasluha le neziskovken, le aktivisten, he tiž le Romen korkoren. Jon apelinen pr'oda, hoj he len hin pravos, hoj pes pal lende te irinel čačipen. Ada nevo sistemosa šaj šigitinel le Romenge ki oda, hoj te dičhon avri lačhes andre spoločnosťa. Ale the avka varesave medijsa sikhaven le Romen furtom nalačhes. Kamen, hoj so nekbuter manuša te aven pre lengri sera, so len ginena he sledinena. Vaš oda furtom irinen pal o Roma nalačhes, sikhaven ča o konflikt, he aleha vazden upre o predsudki he e chofí pro Roma. Ala medijsa keren le Romenge phare-der dživipen, mosaren lenge o lačo hiros.

O romane medijsa, so keren korkore o Roma, sikhaven le Romen inakšeder. Irinen pal o Roma o lačhipen, sikhaven e romaňi kultura, o tradiciji, he so lačo imar doresle o Roma. Informinen he pal o problem, savenca pes o Roma talinen, ale keren oda bijo pletki, bije chofí, he

hin oda te dičhol, hoj le Romenge ačalon. Ala informaci le Romenge šigitinen, he e romaňi komunita hin feder te dičhol. Den zor le Romen he vazden len upre. Aleha keren drom ke peste le Čechenge he le Romenge.

The sar oda has varekana? Pal o Roma pes vakereas, hoj nane andre lende nisavo emberšikos, ale o čačipen hin aver. Le Romen nakamenas o gore but berš te mukhel maškar peste, dživenas andro romane čatri dur le gadžendar he dživenas moneki čore dživipnaha. Vaš oda pes o Roma našti integrinenas. Ada hin o čačipen u pal ada niko navakerel, o gore pre ajsa vareso aňi nagondolinen. O Roma džanen, kaj hin o problemas, he soske oda avka hin. O sistemosa ispidel le Romen het khatar peste, le Romen nakamel he del ča cikne šanciji. O negativna stereotipi baron andro medijsa, he maškar o nipi. Le Romen oda ispidel tele andre phuv, he maškar o Roma barol o čoripen. Le Romen nane bufa, nane len kaj te bešel, o čhavore phiren andro specialna školi, he ada savoro den le Romenge vaš e doš. Niko naphenel, hoj došalo hin o sistemosa, he o čechika me-

dija. Sikhaven ča o negativizmus pal o Roma, he aleha mek sa buter mosaren le Romenge o dživipen. Paš ada avel avri o čačipen – ko hin neprizpusobivo, či o Roma, či o gore? Te bi peske phenahas, hoj džal pal oda, hoj kampil te rešpektinel všelija kultura, he lengro dživipen, ta šaj doavas he ki oda, hoj o problemosa te prizpusobinel pes nane ča pal o Roma, ale pal calo spoločnosťa. O Čechi nane štonc te prilel, hoj o Roma hin aver nacija. Pal ada šaj te prindžarel, hoj neprizpusobiva hin o Čechi, bo nadžanen pes te prizpusobinel kijo multikulturno dživipen. O Roma pes džanen te prizpusobinel kija savoreste, ale o medijsa len sikhaven ča negativnes, the o ekstremisti len maren, murdaren. Akana hin pro than, hoj te phučas, ko hin čačes neprizpusobivo.

Ada šaj pes zmeňinel ča akor, sar o čechika medijsa sikhavena e romaňi nacija čačikanas. Sar andre spoločnosťa naavela radikalizmus, he sar o Roma dživena andro smirom. Ada hin drom, sar šaj dživas savore jekhetanes, he hin jekhl, kas hin savi nacija.

Gejza Horváth

Lidé poslali už 95 milionů na pomoc po záplavách, nejvíce vybral Člověk v tísní

Minimálně 95 milionů korun lidé dosud poslali do sbírek, které na pomoc lidem postiženým nynějšími záplavami v Česku zorganizovaly nevládní organizace. Více než polovinu uvedených částek k dnešku vybrala organizace Člověk v tísní a téměř 20 milionů Charita ČR. Vyplývá to ze zjištění ČTK. „Už teď mají občané možnost požádat o pomoc, úřady práce jsou na to připraveny, je možné čerpat mimořádnou okamžitou pomoc, ta částka se může pohybovat až skoro do výše 73.000 korun,“ řekl Fiala.

Na dotazy o mimořádné okamžité pomoci odpovídá linka Úřadu práce 800 779 900.

Na sbírkové konto Člověka v tísní lidé k dnešním 08:00 poslali 51 milionů korun a do veřejné sbírky organizace Adra přispěli 14,3 milionu korun. Aktuální výše sbírky Diakonie ČCE je 3,3 milionu korun, sdělila ČTK ráno za organizaci Eva Kubištová. Charita ČR podle mluvčího Jana Oulíka k dnešku shromáždila 18,5 milionu korun. Téměř tři miliony korun se sešlo ve sbírce, kterou spustil portál Donio.cz. Do sbírky Českého červeného kříže (ČČK) dárce dosud přispěli 5,8 milionu korun, uvedl jeho prezident Marek Jukl.

Sbírky pořádají i další organizace, třeba Husitská diakonie a Církev československá husitská, Konto Bariéry, Armáda spásy nebo Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové. Informace o kontech získají zájemci na webových stránkách jednotlivých neziskových organizací nebo na portálu darujme.cz. Pomoci lze také materiálními dary, které přijímají zejména Potravinové banky a oblastní pobočky charity.

Sbírku zorganizovala také Opava, která patří k nejvíce postiženým městům v Moravskoslezském kraji. Voda tam zatopila několik okrajových částí a vyvila se i do lokality sídliště Kateřinky, kde bydlí 12.000 lidí. Finanční dary ze sbírky organizované ve spolupráci s Českým červeným křížem půjdou přímo na pomoc ve městě a okolí a lidé je mohou podle údajů na Facebooku zasílat na účet města 1842619349/0800 s variabilním symbolem 15092024 a poznámkou pro příjemce DAR – POVODNĚ 2024.

Z pomoci Člověka v tísní by dnes měl do Hlučína na Opavsku mimo jiné dorazit kamion s 22.500 litry vody, která bude následně distribuována do zasažených obcí. Pro 2500 lidí by tak měla voda stačit asi na dva dny, sdělil ČTK Ladislav Brušík z Člověka v tísní.

ČTK

Pomoc pro zasažené povodněmi: rychlá pomoc může být až skoro 73 tisíc korun

Občané mohou podle premiéra Petra Fialy (ODS) už od prvního dne čerpat okamžitou mimořádnou pomoc. Nynější povodňová situace si možná vyžádá i mimořádná vládní opatření, uvedl premiér v pořadu Partie na CNN Prima News. Zatím podle něj nelze říct, zda zasáhne do vyjednávání o státním rozpočtu.

„Už teď mají občané možnost požádat o pomoc, úřady práce jsou na to připraveny, je možné čerpat mimořádnou okamžitou pomoc, ta částka se může pohybovat až skoro do výše 73.000 korun,“ řekl Fiala. Na dotazy o mimořádné okamžité pomoci odpovídá linka Úřadu práce 800 779 900.

„Úřad práce je připraven pomoci všem, kteří se ocitnou v tíživé životní situaci v souvislosti s aktuálními povodněmi. Lidem v nouzi poskytneme podporu a pomoc co nejrychleji a neefektivněji. Do terénu jsou připraveny vyjet naše mobilní týmy, které finanční pomoc dokážou doručit přímo lidem v nouzi v nejvíce zasažených oblastech,“ řekl Daniel Křištof, generální ředitel Úřadu práce ČR.

Smyslem mimořádné okamžité pomoci je zabezpečit konkrétní osobu nebo rodinu na přechodnou dobu, než bude mít možnost získat podporu jiných zdrojů, například z pojištění. Výše pomoci se odvíjí od sociál-

ních a majetkových poměrů a příjmové situace domácnosti až do patnáctinásobku životního minima jednotlivce, maximálně může dosáhnout 72.900 korun. Úřad práce prověřuje okruh společně posuzovaných osob, které spolu hospodaří. Mimořádná okamžitá pomoc je podle ministerstva práce a sociálních věcí vyplácena jednomu zástupci domácnosti, tedy jedna dávka do rodiny.

„Chci všechny občany ujistit, že pokud se následkem velké vody ocitnou v mimořádné situaci, zejména v souvislosti s bydlením, jsme připraveni jim neprodleně a přímo pomoci, a to mimo jiné formou MOP,“ řekl Křištof. ČTK

Kdo je skutečně nepřizpůsobivý? Utopie nebo pravda?

Od sametové revoluce se způsob zobrazování Romů v českých médiích stal častým předmětem debaty. Romové dlouhodobě upozorňují na to, že jsou prezentováni jako nepřizpůsobivá a problémová skupina, což posiluje negativní stereotypy. Ačkoli došlo k určitým změnám ve způsobu prezentace Romů v mainstreamových médiích, stále zůstává otázkou, zda tyto změny vedou ke skutečnému zlepšení vnímání Romů ve společnosti. Zároveň je důležité zkoumat, jak jsou Romové zobrazováni v romských médi-

ích a jak tento obraz ovlivňuje společnost, zejména radikální skupiny, které mohou tento obraz zneužívat jako záminku k útokům na Romy.

Historicky média vykreslovala Romy jako zločince nebo jako skupinu, která se nehodlá přizpůsobit větší nové společnosti a údajně zneužívá sociální systém. Tyto stereotypy se staly hluboce zakořeněnou součástí vnímání Romů a stále přetrvávají. V důsledku těchto předpokladů čelí Romové v každodenním životě diskriminaci a nerovnosti. Média hrají klíčovou roli v utváření veřejného mínění a v tom,

jak jsou jednotlivé skupiny vnímány. V poslední době se objevily snahy o vyváženější zobrazení Romů, které zahrnuje nejen jejich problémy, ale i jejich úspěchy, kulturu a přínos společnosti. Tyto změny jsou částečně výsledkem tlaku ze strany neziskových organizací, aktivistů a samotných Romů, kteří požadují spravedlivější zpravodajství. Přesto negativní zobrazení stále převažuje, protože média často upřednostňují dramatické příběhy, které podporují představy a nenávisť. Tento jednostranný obraz ztěžuje Romům jejich postavení ve společnosti.

Romská média, která jsou často vytvářena samotnými Romy, se snaží ukázat Romy v jiném světle. Místo zaměření se pouze na problémy zdůrazňují pozitivní aspekty romské komunity, její kulturu a úspěchy jednotlivců. Tímto způsobem poskytují alternativní pohled, který může pomoci v boji proti stereotypům a posílit identitu a sebevědomí Romů. I když je jejich vliv omezený, tento přístup hraje důležitou roli v budování mostů mezi romskou a většinovou společností. V konečném důsledku není nepřizpůsobivý ten, kdo žije jinak, ale

ten, kdo odmítá přijmout různé způsoby života. Romové jsou často vnímáni jako problémová skupina, což jim ztěžuje plné zapojení do společnosti. I když dochází k určitým zlepšením, negativní zobrazení Romů stále převažuje a podporuje představy a radikalismus.

Skutečná změna nastane, až se většinová média začnou spravedlivě věnovat zobrazení Romů a společnost jasně odmítne radikalismus a násilí. To je cesta k vytvoření spravedlivého prostředí pro všechny, bez ohledu na etnický původ. Gejza Horváth

Naši vzdělaní Romové

Hodně čtu o mladých Romech, kteří rádi studují, skutečně se snaží dostat na střední i na vysokou školu, to mě osobně těší. Zním dost lidí, kteří mají vysokou školu, dokonce i moje dcera chodí na univerzitu, aby mohla pracovat jako učitelka ve škole, už dělá poslední semestr. Nemá žádné stipendium, platí si to všechno sama, říká „mami, to nevádí, je to dost peněz, ale vyplatí se mi to, budu moct dělat práci, která mě baví“. Jsem moc ráda, že je tak vytrvalá, snaživá a chce dosáhnout svého! Dokonce mají děkana Roma, a prvně, jak se s ním setkala, byla ohromně nadšená a hrdá, že Rom přednáší tolika studentům. Od té doby se snaží ještě více dosáhnout vzdělání!

Jaké změny se dějí? To mi opravdu až tak není známo, ale potkávám lidi s tituly a jsou spokojeni s prací i s gádži, se kterými pracují. Vždy se někdo najde, kdo má nehezku poznámku, ale dá se to přejít. Můj respekt k takovému Romům je ohromný, velmi si jich vážím a jsem hrdá. Zním osobně pana doktora Horvátha, který je lékařem na srdíčko a jeho dcera je také lékařkou a já jsem nadšená! Učení je dřina, a velká, a proto, když dosáhnou titu studentů svého, mají mou velkou úctu.

Chci vám napsat o jednom známém, kterého si velmi považuju. Je to člověk, který si prožil moc těžký osud, dokonce se dostal až na dno, a přesto se z toho dostal a stal se z něho správný a dobrý člověk.

Píše se rok 1996. Emil Sivák se seznámil s Kateřinou a vznikla mezi nimi velká láska. Byli moc mladí a rodiče jim bránili, ovšem oni si nedali říct a jejich láska pokračuje i přes zákaz rodičů, tajně se setkávají a milují se horoucně. Jejich rodiče pak přestali zakazovat, neboť Kateřina čekala miminko. „Jelikož věříme v pána Boha, děťátko přijde na svět! Žádné podlosti se nebudou dít, to já nedovolím, a školu si může udělat později!“ To prohlásil otec Kateřiny.

A tak pokračovala jejich láska a čekalo se na děťátko. Narodil se jim syn a byli všichni šťastní. Emil s Kateřinou bydlí sami, mají krásný byt. Jejich rodiče jim pomáhají, jak se dá. Po čase Kateřina znova čeká miminko, ale je nějaká smutná. Rodiče Kateřiny si to neumějí vysvětlit, neboť pořád byla zamilovaná a veselá. Máma Kateřiny se chtěla mermomocí dozvědět, co se děje, a proto k nim chodila častěji. Všimla si, že její dcera má nějaké modřiny na rukou, ptala se jí na to, ale ona tvrdila, že se uhodila o stůl, po každé měla odpověď na mámino otázkání.

Konečně nastal den porodu a všichni očekávali děvčátko. Jejich přání se splnilo a Kateřina má dvě krásné děti. Život jde dál, Emil dělá box a má úspěch, Kateřina chodí na jeho zápasy, i rodina, a mají z něho radost, dokonce se stal mistrem republiky! Ale něco se s Emilem děje, úplně se jeho chování změnilo, Kateřina je stále smutnější, ale nespějí se nikomu, příliš svého muže miluje a vše mu odpouští. Ale jak dlouho?

Její děti už chodí do základní školy a doma mají peklo. Rodiče se před nimi hádají a sem tam padne i facka, kterou schytá Kateřina. Jednoho dne všechno prasklo, už to Kateřina nemohla zatajovat a máma se vše dozvěděla, dá se říct, že celá rodina. Nevím, co se stalo, ale Emil dělal i ochranu na diskotéce a byl velmi divný, snad mu stoupla sláva do hlavy, nebo... ano, začal brát drogy, a to vysvětlovalo to jeho chování. Dostal se mezi špatnou společnost, začal se chovat jako oni, čili zle! Trvalo to rok, pak ho chytili a Emil se dostal do vězení. Máma Kateřiny se bála, že až se vrátí, bude obtěžovat dceru a děti, proto ji poslala do Anglie k rodině. Kateřina se s ním rozvedla a doufala, že bude mít klid.

Emil byl ve vězení tři roky. Když se vrátil, jeho první cesta vedla k rodičům Kateřiny. Velmi se jim omluvil a choval se slušně. Zaměstnal se a posílal dětem peníze, vše se najednou změnilo, je z něj inteligentní muž. Kateřina se v Anglii podruhé vdala a žije spokojeně. Emilovi se stýská po rodině, ale ví, že už se k nim nikdy nevrátí jako manžel a otec. Jezdí občas za dětmi a děti si na něj zvykly, všechno mu odpustily a dnes ho mají rádi.

Uběhl nějaký čas a Emil si našel přítelkyni, se kterou se oženil. Jelikož miluje sport, dal se k boxu znova, ale jako trenér a trénuje mladé chlapce. Má velmi dobré výsledky a kluci ho mají rádi, mají velký respekt k němu! Je velmi pozorný, zkrátka se celkově změnil, je ke každému ohleduplný a slušný. K rodičům Kateřiny se velmi pěkně chová a pomáhá jim, jak jen je to možné. Je skutečně jiný, i vzdělání se dokončil, váží si ho gádžové i Romové, je z něj dobrý a poctivý člověk.

Mám k němu respekt, co všechno on musel prožít, to bych já nikdy nechtěla prožívat. Proto tvrdím, že je možné se změnit, pokud chceme. Pokud se chceme dostat ze zla, je to opravdu na každém, jak se rozhodne žít...

Irena Eliášová

Příběh o cestování v čase

Miri šukar lulud'ori...

2. část

Všichni na ni vyjeveně koukali a ona na ně. Jeden z nich, muž větší postavy, ji vedl stranou a vešli spolu do jednoho z prostředních karavanů. Sára nevěřila vlastním očím a málem zůstala stát s otevřenou pusou. Tolik fantazie na jednom místě snad nikdy v životě neviděla. Všude plno barev, vůz zdobily motivy zvířat, rostlin a krásných velkých růží a nějakých ornamentů, kterým nerozuměla. Ten ornament byl snad všude, kde se podívala, byl to kruh se šestnácti paprsky. Vypadalo to jak nějaké slunce, ale slunce to nebylo... Tyto ornamenty visely na stěnách, oknech, byly vyryté na prknech v karavanu. Dokonce zahlédla i tetování na ruce jednoho z místních. Připadala si jako v nějaké fantasy pohádce. Sára se z toho ale musela rychle vzpamatovat, protože se ocitla v prostoru, který se jí zdál příliš temný, málo větraný, stísněný, jedním slovem nebezpečný. Byla tma a v krbu hořel a praskal oheň. V jednu chvíli dostala Sára strach. Pak spatřila ty oči a skoro zahalenou tvář neznámé stařeny. Vlasy dlouhé, protkané šedivými paprsky, oči zelené jako smaragd, rty rudě namalované. Stařena starým silným hlasem vykřikla: „So adaj kames, tu cuzinko!“ Sára ani jednomu slovu nerozuměla. A marně se snažila s ní hovořit svojí mateřštinou... Když toho povyku bylo dost, do místnosti vstoupil muž, na hlavě klobouk, a vše Sáře přeložil. „Naše stará matka ti chce říct, co tu chceš a co tu pohledáváš, ty cizinko.“ Sára polkla a svým ne příliš silným vylekaným hlasem řekla, že neví, jak se tu ocitla, že zřejmě za to může ta brož, o kterou se píchla do prstu. Točila se jí hlava a nic víc si nepamatuje. Slova jí nešla z úst, byla zmatená, unavená a měla hlad. Hájila se, že žádnou brož neukradla, ale našla ve vykopávkách hluboko pod zemí. Bylo ticho a muž v klobouku stařeně všechno přetlumočil řečí, o které Sára nic netušila. Mluvil zřejmě svojí mateřštinou, a docela rychle... Do tváře mu nešlo vidět, protože místnost byla pořád temná, ale něco ji na té mužské postavě přitahovalo. Stará matka si povzddechla a řekla: „To jsou kouzla a čary, pro dnešní noc tu s námi zůstaneš.“ Muž s kloboukem na hlavě Sáru v tom okamžiku chytil za zápěstí a odtáhl ven z místnosti. Venku byla už tma, Sára netušila, jak dlouho v karavanu byla. Čas tu plynul jinak, než byla zvyklá. Nikde nevisely hodiny a nikdo z nich neměl ani mobil... Myslela si, že je to celé jenom hra, dokud na svém těle neucitla bodavý chlad. Všimla si však v dále rozdělaného ohně. Cestou se jí muž zeptal, jak se jmenuje. Odpověděla: „Jmenuji se Sára a tobě říkají jak?“ „Říkají mi Pedro.“

Zvláštní bylo, že nikdo z místních snědých vesničanů její řeč neuměl, jen muž v černém klobouku jménem Pedro. Bavili se mezi sebou svojí řečí, o které Sára neměla ani páru. Seděli kolem ohně, bylo jich víc než deset, mladí, staří, ženy, muži a dokonce i zvířata. Psy a kočky. Ženy měly zavázané šátky kolem hlavy a zad, dlouhé náušnice a jejich šat byl velice skromný. Měli rozzářenou tvář, oči jako by připomínaly hvězdy na nebi, a radostně se o sebe opírali. Popíjeli, kouřili dýmku a bavili se mezi sebou. Přišli jí jako pohlední a veselí lidé. Jeden z nich sedící uprostřed vytáhl kytaru a začal hrát. Svými prsty vibrnkával melodie, které Sáře nebyly vůbec povědomé. Žádnou z nich, které hrál, nikdy neslyšela. Pak kytarista pozvedl hlavu a začal zpívat: „Miri šukar lulud'ori...“ Uvědomila si, že je to on, co ji zavedl za stařenou do vozu. Byl to Pedro. Jejich oči se setkaly. Sáře se z toho všeho zase začala točit hlava a bylo jí špatně. Jak by ne, když ani nejedla... Myslela si, že zase padá někam do neznáma. Chtěla se vrátit domů, ale nevěděla, kde je. Myslela na návrat, ale marně... Usedla mezi ně a zaposlouchala se do melodie kytary a jeho hlasu. Jedna z místních žen k ní přistoupila blíž a hodila jí na záda teplý šátek. Sára s úsměvem a pokynutím hlavou přijala.

Druhý den skupina lidí, kteří ji zajali, odjela se svými barevnými vozy a všemi dětmi na další místo, kde se utábořili a vše začalo odznova. Chodili pět dlouhých dní, možná víc, až se konečně zastavili... Přišla si jako cizinka na cestách. Během své cesty do dalekých míst musela přijmout fakt, že se jí to začalo chvilkami líbit. Koupala se v řece a jedla to, co bylo a bylo jí nabídnuto. Byl to život bez toho, aby přemýšlela, jak to bude a co bude. Poznala spousty nových míst, kde nebyla a obdivovala tu krásu kolem. Za tu dobu se naučila pár písní a s Pedrem se sblížovala víc a víc. Připadalo jí, jako by se celý život znali. Pedro jí povyprávěl všechno to, co musela slyšet, řekl, že jsou

Romové. Že jejich osud je spojený s cestováním, hudbou a zpěvem, ale taky smutkem, žalem i radostí a láskou. Ochraňuje je jejich symbol kola od vozu a Sáře v tu chvíli došlo, o čem ten symbol, který viděla, byl. Sára za svůj život nepoznala tak upřímné lidi. Ve svém světě znala lidi, kteří se pořád za něčím zbytečným honili a přemýšleli. Tito lidé, které za dlouhých cest poznala, v ní probudili lásku a emoce. Stal se z ní jiný člověk, jiná žena. Pedro jí v noci povyprávěl i o broži, kterou našla. Brož patřila staré matce, která již mnoho let nebyla naživu. Její tělo pohřbili společně s věcmi, které měla ráda. A brož, kterou Sára našla, byla jednou z nich. Stará matka tu brož milovala a věděla, že ji ochraňuje před světem a vším zlým. Taký jí řekl tajemství, které znělo, že pokud ji někdo najde a pichne se o ni, vše se změní. Budou volní a nebudou muset cestovat a žít tak, jak celou dobu žili. Bude to platit jen pro muže, do kterého se žena zamiluje. Ten z komunity může odejít a začít žít nový život. Sáře došlo, že je to cesta, jak se dostat zpátky do svého světa. Museli by se ale píchnout do prstu spolu, a to s podmínkou, že Pedro bude souhlasit.

Celá komunita si na Sáru zvykla a přijala ji mezi sebe. Když už se vše rozluštilo a všichni věděli, jak to je, bylo na čase se rozloučit. Loučení jim vždy dělalo problém a neradi se loučili. Sára všechny objala a řekla jejich řečí: „Ačhen Devleha.“ Zůstaňte s Bohem. Pedro Sáru miloval celým svým srdcem a duší, věděl, že jí však nikdy nemůže mít. On patřil sem, ona jinam. Neuměl si představit život bez rodiny a kočování, koní, písní... Spolu se domluvili, že je Sára přijde kdykoliv navštívit a rozhodne se sama, jak chce žít. A tak Sára znova cestovala časem do jejich světa, do končin, kde vše zůstávalo tak, jak mělo být. Život bez násilí, bez válek a tužeb. Až jednoho dne Sára navždy zůstala v jejich světě. Žili šťastně a jejich pouto ještě víc zesílilo.

Veronika Kačová

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury České republiky

TZ Charita pro oběti povodní: uvolňuje 16 milionů korun

18. 9. 2024, Ostrava – První peníze ze sbírky Charita pro oběti povodní již pomáhají. Pro bezprostřední pomoc bylo uvolněno 16 milionů korun. Do Moravskoslezského kraje míří vysoušeče, elektrocentrály a další materiální pomoc.

„Děkujeme všem dárcům, kteří podpořili sbírku Charita pro oběti povodní, velmi si vážíme vaší solidarity s lidmi, kteří nyní prožívají těžké chvíle,“ poděkoval ředitel Charity Česká republika Lukáš Curylo, který zároveň řídí Diecézní charitu ostravsko-opavskou.

Ze sbírky, kterou vyhlásila Charita Česká republika, bylo v uplynulých dnech uvolněno 16 milionů korun. Z těchto prostředků byly objednané vysoušeče, 400 kusů vysoušečů míří do Moravskoslezského kraje těžce zasaženého záplavami. Další objednané vysoušeče využijí v Olomouckém kraji. Z peněz sbírky a s podporou Jihomoravského kraje budou dále doručeny do nejvíce zasažených oblastí desítky elektrocentrál a za další prostředky probíhá průběžně nákup materiální pomoci.

„Celá dodávka je aktuálně na cestě do našeho regionu, následně budou vysoušeče, elektrocentrály a další materiální pomoc rozdělovány do nejvíce zasažených lokalit na Krnovsku, Bohumínsku, Opavsku a Ostrovsku,“ upřesnil Lukáš Curylo.

Diecézní charita ostravsko-opavská zároveň vyhlásila materiální sbírku pro oběti povodní, na dvou sběrných místech v Ostravě (ul. Kratochvílova 3 a Betonářská 12) vybírá čisticí a desinfekční prostředky, úklidové prostředky a balenou vodu.

Od počátku týdne jsou pracovníci Charit, které působí v Moravskoslezském kraji, nasazeni na monitoring zasažených oblastí, který koordinuje Diecézní charita ostravsko-opavská ve spolupráci s IZS. „Situace se liší místo od místa, např. v pondělí jsme prošli vytipované oblasti Karvinska, lidé zde ve většině případů řešili pouze vytopené sklepy a nevidovali jsme větší škody. Mnohem hůře na tom jsou lidé z Města Albrechtic, kde se vytila Opavice a domy i přilehlé okolí byly velmi zasaženy. Obdobný stav

zkázy jsme viděli i v Hynčicích a Holčovicích, kde aktuálně lidé nejvíce potřebují elektrocentrály, čisticí prostředky, čerpadla a dobrotolníky, kteří pomohou s úklidem,“ popisuje situaci Iva Janůlková, sociální pracovnice Diecézní charity ostravsko-opavské.

Monitoring oblastí bude pokračovat i v následujících dnech. Dále pokračujeme v distribuci pomoci, první dodávky jsme již zaslali těžce zasažené Charitě Krnov, Charitě Bohumín i Charitě Opava. Úzce spolupracujeme také s krizovými interventy, kteří na místě poskytují psycho-sociální pomoc.

Diecézní charita ostravsko-opavská poskytuje zdravotní a sociální služby v Moravskoslezském kraji a části Jesenicka od roku 1997. Bez ohledu na věk, vyznání nebo původ pomáhá místním lidem prostřednictvím 18 oblastních Charit ve více než 160 zařízeních. Pomáhala během povodní v roce 1997, stejně tak při dalších mimořádných událostech – vypuknutí války na Ukrajině, covidová krize ad.

Sylva Lejsková

Ministerstvo varuje: Při úklidu po povodních nezapomínejte na ochranné pomůcky

Při odklizení povodňových škod by lidé podle doporučení ministerstva zdravotnictví a Státního zdravotního ústavu (SZÚ) měli používat ochranné pomůcky, zejména gumové rukavice a holínky. K pití nebo mytí rukou je vhodná jen voda s ověřenou nezávadností, případně raději balená voda. Potraviny, které byly pod vodou, je třeba zlikvidovat, pokud to nejsou konzervy nebo sklenice. Doporučení, která jsou také zveřejněná na webu, všem krajům, městům a obcím rozeslalo ministerstvo zdravotnictví. Informovalo o tom ČTK v tiskové zprávě.

„Tato doporučení se týkají především základních hygienických a zdravotních pravidel v oblasti hlídání vlastního zdravotního stavu, předcházení infekčním onemocněním, nakládání s potravinami, kvality vody nebo postupu při úklidu zaplavených nemovitostí. Samostatně doporučení je věnováno postupu při sanaci studní postižených povodněmi,“ uvedl v tiskové zprávě ministerstvo.

„Ruce si myjte pitnou vodou a mýdlem a utírejte do papírových ubrousků vždy zejména po styku s povrchy, které byly v kontaktu se záplavovou vodou nebo kaly, vždy před jídlem, pitím,“ píše v doporučeních SZÚ.

Potraviny, které přišly do kontaktu s vodou, je třeba zlikvidovat a ty z nich, které mají skleněný či kovový obal, zkontrolovat. Nevhodné je také jídlo z odpojených lednic či mrazniček. „Zlikvidujte chlazené nebo mražené potraviny, jestli-

že chlazené potraviny byly ponechány nad teplotou šest stupňů Celsia déle než čtyři hodiny a jestliže mražené potraviny roztály a byly tak ponechány déle než dvě hodiny,“ uvedl zdravotní ústav.

Zemědělské plodiny, které byly zaplavené, jsou podle SZÚ zdravotně závadné, ovoce na stromech a keřích, které zaplavené nebylo, je třeba umýt pitnou vodou. „Zemědělské plodiny, které nebyly zcela zatopeny a dále rostou, doporučujeme využívat až po hygienické kontrole, nejdříve po třech týdnech po skončení záplav,“ doplnil SZÚ.

Po povodních roste riziko infekcí: Odborníci varují před leptospirózou i žloutenkou

V oblastech zasažených povodní se může šířit leptospiróza, která může vést až k selhání jater a ledvin a být potenciálně smrtelná. Ročně se jí vyskytuje několik desítek případů, letos jich do konce srpna podle dat Státního zdravotního ústavu (SZÚ) bylo 15. Po povodních v letech 1997 a 2002 se nemocnost zvýšila trojnásobně až pětinašobně.

Podle informací Státního zdravotního ústavu (SZÚ) hrozí také vyšší nákaza salmonelózou, úplavicí, tularémií nebo žloutenkou typu A a B. V posledních dnech se vyskytl několik případů, kdy se lidé sami rozhodli plavat v rozbourané řece, policie upozornila například na případ muže v Otrokovicích.

Rozmnožení bakterií zvaných leptospiry, které se šíří močí infikovaných zvířat, se dá očekávat ze-

jména po opadnutí velké vody, kdy se lidé brodí v bahně nebo zatopených objektech. „Leptospiry se mohou dostat do lidského těla odřeninami nebo poraněnou kůží, spojivkami, vdechnutím nebo požitím kontaminovaných aerosolů nebo vody nebo vzácně po kousnutí zvířetem. Ve vodě a půdě kontaminované močí infikovaných zvířat mohou bakterie přežít na týdny až měsíce,“ píše se v dokumentu.

Většina případů se projevuje jako akutní horečnaté onemocnění, které může být snadno zaměněno s jinými chorobami. Objeví se horečka, bolest hlavy, břicha, lýtek nebo dolní části zad, nevolnost, zvracení, průjem nebo i kašel nebo vyrážka.

Zhruba v desetině případů přechází do závažného, potenciálně smrtelného onemocnění s multiorganovým selháním. Vyskytnout se může žloutenka, selhání ledvin, krvácení, srdeční arytmie nebo plicní nedostatečnost. „Smrtnost na leptospirózu je přibližně pět až 15 procent u pacientů s těžkým průběhem onemocnění,“ doplnili odborníci.

Inkubační doba nákazy je obvykle pět až 14 dní. U pacientů s podezřením na leptospirózu lékaři nasazují antibiotika co nejdříve, bez čekání na laboratorní výsledky. Prevencí nákazy je zejména vyhnout se brodění či plavání v potenciálně kontaminované vodě a nekonzumovat zaplavené potraviny. Pro práci se zasaženými věcmi jsou třeba holínky a gumové rukavice.

ČTK

Amare sikhade Roma

Ginav but pal o romane terne čhave, save kamen igen rado te sikhlo, so kamen te phirel pal o univerziti, kaj te hin len o tituli. Džanav but Romendar, so sikhlon pre univerzita, the miri čhaj sikhlo, phirel ke Praha pre univerzita, bo kamel te kerel učitelka andre škola, imar kerel utušovno semestris. Nane la nisavo štipendijum, po finel peske korkori e škola, mol but love, ale phenel mange „hin odava but love, ale mange odava navađinel, palek šaj kerav ajsi bufi, savi kamav“. Som rado, hoj hiňi ajsi godaver, the kamel te kerel e škola, kaj te la hin o titulis! The ipen pre univerzita hin o đekanos, Rom, sar les dikhla miri čhaj, lakero jilo lošandila. Hiňi pre leste igen gizdavi, hoj amaro romano đekanos sikhavel pherdo študenten pre univerzita! Akorestar mek buter kamel te kerel e škola!

Save zmeni hine? Me avka but nadžanav, ale so me man resav ajse manušenca, avka mange phenen, hoj mištes hin savoro, andre bufi maškar o gadže. Hoj pes mindig vareso ačho, varekanestar, ale odava nane nič.

Miro rešpektos hin igen baro ke ajse manuša, me ajse manušen but prindžarav. Džanav le doktoris le Horvathos, jov hin doktoris pro jiloro, leskeri čhaj hin tiž doktorka. Som pre lende igen gizdavi, hoj šaj sikhavas le gadženge, hoj the amen o Roma džanas te študinel. O sikhaviben hin bari phari bufi, vaš oda, kana ajse študenti chuden o titulis, hin man ke lende bari pativ!

Me tumenge kamav te pisinel pal jekh Rom, so les sas igen pharo iletos, igen džungalo, so pes chudla tele andro utušovno than, ale chudla pes olestar avri, the akaňik hin lestar baro manuš, the igen lačo Rom!

Hin 1996 berš, the o Emil Sivák pes kamada andre Katarina, ačhila maškar lende baro kamiben. Sas igen terne, avka lengere dada daja lenge brajinenas, ale jon pes igen kamenas, the phirenas peha furt dureder, lengero kamiben sas bareder, sar so phenenas lengere daj dad, jon pes furt kamavkerenas. E Katarina ačhila phari, lengere daja le dadenca imar baro vakeriben. „No so, nakeraha nisavo diliňipen. Amen paťas le Devles, avka le ciknes niňhaj nadaha, me odava nadomukhava, e škola šaj kerel palek, parvaraha les avri, the imar hin!“ Avka phendla la Katarinakero dad.

The avka džal lengero iletos, e Katarina diňa pro svetos šukar čhavores, the savore hin igen rado, calo fajta. O terne bešen korkore peske. E Katarina hiňi pale phari, hin len mištes bitos, ale e Katarina hiňi varesavi somorutňi. Lakera dake odava nadžal andre godi, kamel te džanel, sosavi hin lake pro musa ajse kikne fľaki. E Katarina phenel, hoj pes čhaľada andro stolkos, nakamel la dake nič te phenel.

Avila o đives, kana e Katarina anelas pro svetos le ciknes, hin odava čhajori, sar sako kamenas. La Katarina hin duj šukar čhavore. O Emilos kerel boxos, džal leske mištes, hin majster! E Katarina mindig džal le čhavorenca pre leste te dikhel, kana hin les zapasos. Ale vareso pes kerel le Emilo, igen pes zmeňinda, e Katarina hiňi somorutňi, phirel rovfardji, ale niňkaske naphenel, so pes kerel, igen le Emilos kamel, sa leske odmukhel. Ale sar dugones odava avela?

O čhavore imar phiren andre škola, the khere dikhen, sar e daj le dadeha pes peľinen. Varekana the peren o bare facki, so chudel e Katarina. Jekhe điveha savoro avla avri pro čačipen, imar savoro džanel e daj la Katarinakeri. Imar džanel calo fajta, so la Katarinaha kerel o Emilos. Jov kerel tiž ochranka pro diskoteki, avla leske bari gizda andro šero, the nane lestar lačo manuš... Chudla pes maškar o nalače gadže, so hine igen džungale, the kiden drogi, avka the o Emilos lenca kidel o drogi. No chudle len o šingune, the o Emilos džal andre bertena. E Katarina ačhila korkori, lake-ri daj pes igen daralas, so avela la čhaha, sar avel o Emilos avri. Avka bičha-đa la andre Anglija kije fajta, hoj odoj lake avela feder. E Katarina akaňik dživel jekhe romeha, the lakero iletos hin mištes.

O Emilos sas andre bertena trin berš. Sar avla avri, the leskero drom sas ke daj Katkakri, igen len prosinelas, kaj leske te odmukhen. Sas lestar aver manuš, leskere lava hin aver, ajse, sar hin le lače manušen. O dad e daj la Katkake čak pre leste dikhen. No, o iletos džal, o Emilos le čhavorengi bičhavel o love, the kerel ajsi bufi, kaj hin lače love. Leskre čhavore imar džan ke leste, savoro leske odmukhle, the kamen les imar. Jov džanel, hoj šoha imar leha leskeri Katarina nadživela, hin la aver rom, the o iletos lenge mištes džal.

Pal jekh berš o Emilos rakhla čha, the liňa la romňake, dživen jekheta- ne. Ke Katkakri daj džal, the pomožinel lenge, sar šaj. Hin ke lende lačo manuš. Kerel phari bufi, the mek kerel treneris le terne čhavenca, sikhavel len o boxos. O čhave les kamen, the hin len ko Emilos baro rešpektos. O Emilos pes imar calo zmeňinda, the o sikhaviben peske kerđa, hin les baro lav maškar o gadže, the maškar o Roma, hin lestar paťivalo manuš.

Me phenav, te kamel o manuš pestar te kerel lačo the sikhado manuš, hin odava savoro pre leste. Sako šaj dživel mištes, te pes kamel te chudel andal o bengipen, hin odava pre sakoneste...

Irena Eliášová

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy.
www.romove.cz

Výstava Českoslovenští letci v RAF – Nebeští jezdci

KDE:

Hodonín u Kunštátu.
Památník holocaustu Romů a Sintů na Moravě

TRVÁNÍ VÝSTAVY:

3|4 – 31|10 2024

Vstup zdarma

Věděli jste, že jeden z nich létal bez nohy? Že se důstojnický sluha stal velitelem britské peruté? Výstava mapuje období od počátku výcviku budoucích příslušníků RAF, přes jejich nebezpečné útoky do odboje i boje za svobodu v letectvech několika zemí.

Djot 310. peruté RAF před letounem Hawker Hurricane Mk I na letišti v Duxfordu (7. 9. 1940).
Zdroj: Sbírky Imperial War Museums, Foto: Stanley Arthur Devon

Hodonín u Kunštátu, Památník holocaustu Romů a Sintů na Moravě, Hodonín 76, 679 75 Hodonín

rommuz.cz

Kiba Lumberg od 17. 5. 2024

ČERNÝ

mark muzeum romské kultury

MOTÝL

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....
název organizace: .....
adresa, PSČ: .....
e-mail: ..... telefon: .....
počet objednaných výtisků: .....

způsob platby: hotově složenkou

bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srm.cz

cena předplatného pro rok 2024 je 420 Kč

Romano suno 2024

Džanas romanes? Ta ma ladža! Khel avri!

Romano suno (Romský sen) je soutěž v romštině. Zúčastní se jí i ty! Je jedno, kterým romským nářečím mluvíš. Můžeš poslat svůj text do Pisinas romanes, video do Vakeras romanes anebo si v romštině zasoutěžit na živo v Džanas romanes.

Vyber si jedno z témat! Napiš o něm! Anebo o něm natoč video!

Nekfeder manuš, so les prindžardal / Nejzajímavější osoba, kterou jsi poznal(a)

So aveľa pal o meriben? / Co bude po smrti?

Sar dikhes pre kada, te pes kamen duj džuvľa abo duj murša? / Jak vnímáš to, že se milují dvě ženy nebo dva muži?

Te bi pale ulifomas, kamavas bi te aveľ... / Kdybych se znovu narodil(a), chtěl(a) bych být...

Pisin pal koda, so kames / Volné téma

PISINAS
romanes

VAKERAS
romanes

Chceš se utkat v romštině na živo? Džanas romanes je tu pro tebe!

Přihlaš se sám anebo ve dvojici (ze své rodiny, školy, neziskovky). Vítězí dvojice, která rychleji napoví a uhadne slova v romštině. Hrajeme nejdlíže on-line, finalisté se utkají v prosinci v Praze.

Informace pro účastníky

Texty a videa pošlete do Nové školy, o. p. s. do 30. června.

Do Džanas romanes se hláste do 31. října.

kontakt: marie.borkovcova@novaskolaops.cz; více na www.novaskolaops.cz

Úřad vlády České republiky

Projekt je realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu neprozetnížní náklady Úřadu vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za poskytnutí informací, je-li jsou obsahem těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje aktivní vzdělávání dětí, včetně dětí znevýhodněných či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

SRNM

Adresa redakce

Romano hangos

a

Společenství Romů

na Moravě

Cejl 460/35,

Brno 602 00

tel.: 545 246 673

www.srm.cz

číslo účtu:

2300661977/2010